

Tampereen ammatillinen
opettajakorkeakoulu

Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Muutos, yhteistyö ja mahdollisuudet opetuksessa
Selvitys laitosyhdistymisestä Tampereen yliopiston Sosiaalitutki-
muksen laitoksella

Kirsi Hasanen

2009

Hasanen, Kirsi

Muutos, yhteistyö ja mahdollisuudet opetuksessa.

Selvitys laitosyhdistymisestä Tampereen yliopiston Sosiaalitutkimuksen laitoksella.

31 sivua + 2 liitesivua

Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Tampereen ammatillinen opettajakorkeakoulu

Ryhmän opettaja Jukka Kurenniemi

Huhtikuu 2009

Asiasanat yliopiston rakennemuutos, laitosyhdistyminen, opetusyhteistyö, naistutkimus

TIIVISTELMÄ

Tarkastelen tässä kehittämishankkeessa Tampereen yliopiston Sosiaalitutkimuksen laitoksen laitosyhdistymisprosessia opetuksen näkökulmasta. Laitosyhdistyminen liittyy yliopistoissa käynnissä oleviin rakennuudistuksiin sekä kustannuspaineisiin, jotka suosivat suurempia yksikköjä pienempien sijaan. Keskiössä on naistutkimuksen oppiaineen näkökulmat ja kokemukset muutoksesta. Kuvaan kuinka laitosyhdistyminen suhteutuu Opetusministeriön rakenteellisen kehittämisen linjauksiin sekä Tampereen yliopiston voimassa olevaan strategiaan ja sen toteuttamissuunnitelmaan. Kokemustieto pohjautuu Naistutkimuksen oppiaineen viroissa työskentelevien haastatteluihin sekä naistutkimuksen maisteriopiskelijan haastatteluun. Näin ollen haen yhtymäkohtia ja eroavaisuuksia kokemusten ja linjausten väliltä.

Kuvaan muutosprosessia keskeneräisenä etsintä- ja käytäntöjen muotoutumisvaiheena. Tuon esille miten muutosprosessi on edennyt sekä mitä mahdollisuuksia ja haasteita opetukseen liittyvien käytäntöjen ja toimintakulttuurien tasolla siihen liittyy. Kokonaisuudessaan muutosprosessiin on haastattelujen perusteella suhtauduttu naistutkimuksen oppiaineessa myönteisesti. Käytännössä vaikutukset ovat opetuksen suhteen olleet tähän mennessä minimaaliset, mutta tulevaisuuden suhteen nousee esimerkiksi yhteisen kandiohjelman haasteet esiin. Alkuvaiheen haasteista suurimpina mainitaan opetuksen hallinnointiin liittyvät epäselvyydet ja käytäntöjen muutokset. Oppiainekohtaisista eroista suurimpana tulee esiin opiskelijoiden aseman ymmärtäminen osana laitosta ja opetuksen suunnittelua sekä käytäntöjä.

Sisällysluettelo

1. KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTAA	4
2. YLIOPISTOJEN RAKENTEELLISEN KEHITTÄMISEN TAUSTA JA ESITETYT PERUSTELUT	5
3. TAMPEREEN YLIOPISTON STRATEGISET LINJAUKSET	8
4. ”HYVÄÄ OPPIMISTA” TAMPEREEN YLIOPISTOSSA.....	10
5. NAISTUTKIMUKSEN OPETUKSEN PERINTEET TAMPEREEN YLIOPISTOSSA.....	12
6. LAITOSYHDISTYMINEN PROSESSINA.....	14
6.1 Suunnitelmat ja käytäntöjen muovautuminen.....	15
6.2 Ajatuksia ja kokemuksia muutoksesta	17
6.2.1 Käytännöt ja toimintakulttuurit	17
6.2.2 Mahdollisuudet ja haasteet.....	21
7. YHTEENVETOA JA KEHITTÄMISEN KOHTEITA	25
LÄHTEET.....	29

LIITTEET

LIITE 1: Haastattelurunko

LIITE 2: Opetuksen hallinnon ja tiedonkulun kaavio

1. KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTAA

Kehittämishankkeeni käsittelee Tampereen yliopiston uuden Sosiaalitutkimuksen laitoksen muodostumisen prosessia keväällä 2009 opetuksen näkökulmasta. Tarkastelen hankkeessa sitä miten viiden oppiaineen yhdistyminen yhdeksi laitokseksi näyttäytyy opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Kysyn minkälaisia keskusteluja opetukseen liittyen uudessa laitoskokoonpanossa on käyty ja käydään ja mitä sisältöjä nämä keskustelut saavat. Tarkasteluni alla ovat erilaiset asiakirjat, kuten kokouspöytäkirjat sekä uuden laitoksen opetusta suunnittelevan työryhmän muistiot sekä Naistutkimuksen oppiaineen opetussuunnitelmatyöryhmän muistiot. Näiden lisäksi tarkastelen lukuvuonna 2008–2009 virassa toimineiden naistutkimuksen assistentin ja yliassistentin sekä naistutkimuksen maisteriopiskelijan kanssa tehtyjä haastatteluja, joiden avulla pyrin paikantamaan yhden oppiaineen näkökulmasta katsottuja opetuksen mahdollisuuksia, haasteita ja ongelmakohtia laitosityhdistymisessä.

Kehittämishankkeeni kontekstoituu ajankohtaiseen korkeakoulumaailmaa koskevista muutoksista käytävään keskusteluun, joka on kohdistunut Suomessa paitsi yliopisto myös ammattikorkeakoulu sektoriin. Tarkemmin rajattuna taustoittamisen pohjalla toimii Opetusministeriön (OPM) lanseeraama hanke korkeakoulujen rakenteellisesta kehittämisestä. Keskityn rakenteellisen kehittämisen linjauksissa yliopistoja koskeviin suuntaviivoihin jättämällä ammattikorkeakoulut tämän tarkastelun ulkopuolelle. Opetusministeriön julkaisu Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen suuntaviivat vuosille 2008–2011 toimii pääasiakirjana, johon peilaan kyseisen laitosityhdistymisen prosessia. Käytän myös muita Opetusministeriön julkaisuja ja tiedotteita tässä apunani sekä tuoreinta Tampereen yliopiston strategiaa (2006) ja sen toteuttamissuunnitelmaa vuosille 2008–2011.

Hankettani varten keräämäni empiirinen materiaali käsittää siis OPM:n, Tampereen yliopiston ja Sosiaalitutkimuksen laitoksen asiakirjoja ja muistioita sekä kolme haastattelua. Aineiston tarkastelussa haen yhtymäkohtia ja eroavaisuuksia laitoksen kokemusten ja käytäntöjen sekä OPM:n virallisten asiakirjojen ja mietintöjen että

yliopiston strategisten linjausten väliltä. Aineiston analyysitapaa voisi täten kutsua väljässä mielessä sisällönanalyysiksi eli kuvaan tekstien sisältöä sanallisesti (e.g. Tuomi & Sarajärvi 2003). Luen tekstejä tarkastelemalla niiden retoriikkaa; mitä sanotaan, jätetään sanomatta, oletetaan ja sanotaan rivien välissä eli lähestymistapani ottaa vaikutteita diskurssianalyysin keinoista (e.g. Jokinen & al. 2002).

2. YLIOPISTOJEN RAKENTEELLISEN KEHITTÄMISEN TAUSTA JA ESITETYT PERUSTELUT

Korkeakoulujen rakenteellisen kehittäminen näyttää lähteneen käyntiin vuonna 2006 jolloin OPM:n koulutus- ja tiedepoliittinen osasto asetti valmistelutyöryhmän laatimaan kehittämisen linjauksia. Samana vuonna julkaistiin keskustelumuuisto (2006), jossa esiteltiin ensimmäisiä valmisteltuja toimenpide-ehdotuksia.

”Periaatteiden lähtökohtana on voimavarojen parempi käyttö siten, että voimavaroja ei hukata päällekkäiseen ja hajanaiseen toimintaan tai ylimitoitettuun institutionaaliseen rakenteeseen. Ikäluokan koot vaihtelevat tulevina vuosina, mutta selvää on, että Suomen väestöpohja ja resurssit eivät riitä sekä nykyisen korkeakouluverkon ylläpitämiseen että toiminnan laadun nostamiseen kansainväliselle tasolle.” (2006, 12)

Rakenteellisten muutosten tarpeellisuutta perusteltiin siis tuolloin sillä, että tulevaisuudessa voimavaroja käytettäisiin niin, ettei niitä ”hukattaisi” päällekkäiseen ja hajanaiseen toimintaan tai ylimitoitettuun institutionaaliseen rakenteeseen. Taustalle häilyi huoli väestöpohjan riittämättömyydestä sekä kyvyttömyydestä ”nostaa” laatu kansainväliselle tasolle. Kriittinen lukija löytää välistä mielenkiintoisia sanavalintoja liittyen siihen, että tähän mennessä on hukattu resursseja eikä ole nostettu laatua kansainväliselle tasolle. Toisin sanoen, yliopistojen toiminta ja määrä näyttäytyy turhan hajanaisena sekä laajana suhteessa tulevaisuuden tarpeisiin sekä esteenä laadukkaalle toiminnalle.

Tämän keskustelumuistion ohelle tehtiin koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma vuosille 2007–2012, jossa jatkettiin näiden aloiteltujen suunnitelmien linjausta.

”Toimintaympäristön muutokset asettavat korkeakoulut lähivuosina monien haasteiden eteen. Haasteet liittyvät erityisesti korkeakoulujen profiloitumiseen, rakenteelliseen kehittämiseen, rahoitusmallin uudistamiseen, kansainvälistymiseen sekä koulutuksen ja tutkimuksen laadun korostumiseen. (...) Yliopistoissa painopiste on ollut sisäisessä kehittämisessä mm. laitos- ja tiedekuntarakenteiden uudistamisessa sekä tuki- ja palvelutoimintojen kokoamisessa. (...) Korkeakoulujen profiloitumista ja painoaloja vahvistetaan. Korkeakouluverkkoa kehitetään päällekkäistä koulutustarjontaa karsimalla, hallinto- ja tukipalveluja kokoamalla sekä lisäämällä infrastruktuuriyhteistyötä. Korkeakoulujen välistä yhteistyötä vahvistetaan kansallisesti ja kansainvälisesti.” (2007, 33)

Kehittämissuunnitelma näyttää jatkavan pitkälti keskustelumuistion pohjalta. Koulutustarjonnan päällekkäisyydet tuodaan jälleen esille sekä tutkimuksen ja koulutuksen laadun kohottamiseksi sekä korostamalla yhteistyön merkitystä. Sittenmin vuonna 2008 OPM:n toimesta saatiin valmiiksi asiakirja, jossa suuntaviivat korkeakoulujen rakenteelliselle kehittämiselle asetetaan. Linjauksien sijaan päädyttiin nyt siis suuntaviivojen asettamiseen.

”Koulutus- ja tutkimusjärjestelmää kehitetään kokonaisuutena siten, että globalisaation ja kansainvälistymisen haasteisiin, väestörakenteen, työelämän ja muihin toimintaympäristön muutoksiin vastataan niin, että kansakuntamme kilpailukyky kasvaa, hyvinvointi lisääntyy ja kulttuuri, luovuus ja sivistys vahvistuvat. Koulutus- ja tutkimustoiminnan laadun parantaminen, vaikuttavuuden vahvistaminen ja tehokkuuden lisääminen edellyttävät toimintaympäristön muutosten huomioon ottamista oppilaitosverkon, koulutuksen järjestäjäverkon ja korkeakouluverkon kehittämisessä.” (2008, 3)

Nämä kehittämisnäkökulmat voidaan liittää vastarintaa synnyttäneen yliopistojen taloudellisen ja hallinnollisen autonomian laajentamispyrkimyksiin, jonka tarkoituksena on tehdä yliopistoista liikelaitoksia. Yhtäläillä myös tutkintorakenteen uudistus sekä muun muassa tutkijanuran toimenpideohjelman pystyttäminen on nostettu tukemaan rakenteellisen kehittämisen uudistustyötä. (Emt., 3)

Laaditut suuntaviivat käsittävät nyt koko korkeakouluverkon supistamisen vuoteen 2012 mennessä. Supistamisella viitataan siihen, että yliopistojen tulee fuusioitua yhteen ja muodostaa erilaisia strategisia liittoumia allianssien kautta. Verkon supis-

tamista perustellaan sillä, että sitä kautta pystytään ”vapauttamaan voimavaroja opetukseen ja tutkimuksen laadun vahvistamiseen”, mutta huomataan myös että se saattaa yksiköissä merkitä luopumista joistakin painoalueista. Tätä kautta ”taloudellinen kantokyky vahvistuu”, joka luo edellytyksiä muun muassa uusille innovaatioille ja opiskelijapalveluihin. Tämä johtaa myös ”kansainvälisesti vetovoimaisiin ja osaa-misrakenteiltaan vahvoihin ja kilpailukykyisiin yksiköihin”. Myös työ- ja elinkeinoelämän tarpeiden huomioiminen nostetaan yhdeksi rakenteellisia muutoksia vaa-tivaksi asiaksi. Voimavarojen tarkoituksenmukainen käyttö ja opetuksen laadun varmistaminen nostetaan yhteistyön kulmakiviksi. (2008, 8-9)

Yhtenä rakenteellisen uudistuksen kohteena onkin yksikkö- ja laitosrakenteiden uu-distaminen. Tavoitteeksi asetetaan ”vähintään 5-10 professorin laitokset, joissa on riittävän suuri ja korkeatasoinen tutkijakunta, nykyaikainen infrastruktuuri ja tarvit-tavat palvelut” (2006, 13). Vuoden 2008 suuntaviivoissa todetaan, että ”tutkimus-ympäristöjen ja monitieteisyyden vahvistamiseksi” yhdistetään laitoksia suurem-miksi kokonaisuuksiksi. Kantaa otetaan myös aloittajamääriltä liian pieniin koulu-tusohjelmiin ja ehdotetaan sisäänottoon esim. vuoden väliä¹.

Muistiossa todetaan muutamaa otteeseen, että ministeriön valmistelutyö on pohjau-tunut hyvin pitkälle yliopistojen itsensä käynnistämiin kehityshankkeisiin ja yhdessä käytyihin keskusteluihin. Näyttäisi siltä, että tämän asian esiin nostamisella ja uudel-leen muistuttamisella on haluttu tuoda esiin sitä suuntaa mistä muutokset ovat saa-neet alkunsa tai ainakin saaneet pontta. (2006, 4) Yhtäläillä myös kehittämisvastuu nimetään yliopistoille, mutta niin että muodostetaan yhdessä seurantakriteereitä, joilla kehitystä seurataan. Näin ollen, ”saavutetut tulokset otetaan huomioon kor-keakoulujen rahoituksessa.” Aikaa yliopistojen strategioiden uudistamiselle suunta-viivojen mukaiseksi annetaan vuoteen 2010. (Emt., 27)

Ulkopuolelta tulevista tuloksellisuus- ja tehostamisvaateista huolimatta perinteisistä yliopistoideaaleista, kuten sivistyksestä ja kriittisestä ajattelusta sekä vapaan tutki-muksen ideasta, halutaan kuitenkin yliopistoissa pitää kiinni (Ylijoki & Aittola 2005, 11). Tämän osoitti viimeksi keväällä 2009 järjestetyt maanlaajuiset mielen-osoitukset yliopistolain muutoksia kohtaan. Hyvää akateemista työtä jäljitettäessä

tulisikin kiinnittää huomiota paitsi tämäntyyppisiin koko yliopistolaitosta läpäiseviin pyrkimyksiin myös tieteenalojen erityispiirteisiin. Olisi hyvä pitää mielessä kenen näkökulmasta muutoksia toteutetaan, keitä ne palvelevat ja ketkä mahdollisesti jäävät marginaaliin.

Oili-Helena Ylijoki ja Helena Aittola (mt., 12) nostavat esiin mielenkiintoisen ajatuksen yliopiston hitaasta ja nopeasta ajasta. Taustalla on ajatus, että suojellakseen perustehtäväänsä hidasta aikaa tulisi yliopistoissa suojella. Mutta kun aika ei ole hitaalle ajalle suosiollinen, kuinka tätä ydinaluetta ja tehtävää tulisi suojella? Yksi lähtökohta onkin tutkia sitä, miten muutoksia tulkitaan ja koetaan.

3. TAMPEREEN YLIOPISTON STRATEGISET LINJAUKSET

Tampereen yliopiston strategia kokonaisuudessaan on laadittu vuonna 2006. Tätä strategiaa tarkentamaan on luonnosteltu strategian toteuttamissuunnitelma vuosiksi 2008–2011 (2007). Strategia on otsikoitu ”Sivistynyt, uudistuva ja yhteiskunnallisen vastuunsa tunteva Tampereen yliopisto”. Strategiset asiakirjat ovat siis enemmän tai vähemmän laadittu ennen OPM:n rakenteellisen kehittämisen linjauksia. Siitä huolimatta jotain viitteitä rakenteellisista uudistuksista on löydettävissä myös yliopiston strategiasta.

”Kansalliset odotukset viittaavat yliopistojen erikoistumiseen ja korkeakoululaitoksen rakenteelliseen muuttamiseen. Samaan aikaan yliopistolta odotetaan laajaa koulutuksen ja tutkimuksen vaikuttavuutta, yhteiskunnan palvelemista. Vaikka Tampereen yliopisto monialaisena yliopistona joutuu tasapainottelemaan ristiriitaisten ulkoisten odotusten välillä, se haluaa silti valita johdonmukaisesti omat toimintalinjansa. Yliopisto uudistuu omaehtoisesti ja harkitusti.” (2006, 4)

Meiltä ”odotetaan” jotain ja me ”joudumme tasapainottelemaan” vaatimusten välillä, mutta siitä huolimatta ”haluamme valita” ja uudistumme ”omaehtoisesti ja harki-

---

¹ Tämä on ollut naistutkimuksen maisteriohjelmassa alusta lähtien käytössä oleva periaate.

tusti”. Valitut ilmaisun tavat indikoivat mielestäni sitä, että yliopistossa ollaan oltu luonnollisesti hyvinkin tietoisia tulevista muutoksista vuonna 2006, mutta haluaa tuoda esille niiden haasteellisuuden ja ristiriitaisuuden suhteessa muihin yliopistolle asetettuihin odotuksiin sekä osoittaa että ratkaisuja tehdään harkiten ja omista lähtökohdista käsin, ei pelkästään ”ulkoisten odotusten” pohjalta.

Sittemmin strategiassa linjataan seuraavaa:

”Parantaakseen tuloksellisuuttaan yliopisto kehittää ja vahvistaa rakenteitaan strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Mahdollisia keinoja ovat esimerkiksi vahvempien tuloksikköjen muodostaminen sekä hallintopalveluiden kehittäminen ja järjestyttäminen. Yliopiston sisäinen rahoitusmalli on väline, jolla strategisia tavoitteita toteutetaan. Yliopisto pitää hyvää oppimista ja tutkimisen kulttuuria avaintekijöinä keskeisten tavoitteiden saavuttamisessa. Niihin sisältyvät yliopiston uudistumisen olennaisimmat keinot. Hyvän oppimisen ja tutkimisen kulttuurin ilmentymien, vahvuuksien, kautta voi myös hahmottaa sen, millainen Tampereen yliopisto parhaimmillaan on seuraavan vuosikymmenen alussa. Strateginen valinta on usein näiden vahvuuksien vaalimista ja vahvistamista entisestään. Tavoitteisiin pääseminen edellyttää myös akateemisen johtamisen ja hallinnon kehittämistä.” (2006, 5)

Rakenteita tulee siis vahvistaa strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Toisin sanoen tulevat rakenteelliset muutokset palvelevat yliopiston strategisia päämääriä, vaikka edellä ne tuotiin esille tietyllä varauksella. Hyvä ”oppimisen ja tutkimisen kulttuuri” nostetaan nyt ennakoitavien tulevien rakenteellisten muutosten tavoitteiksi ja linjauksiksi, jotka viitoittavat tulevia vuosikymmeniä ja muutoksia. Muutoksia tehdään hyvän oppimisen nimissä.

Näin ylimalkaisesti näyttäisi siis siltä, että rakenteellisen kehittämisen muutoksiin on varauduttu Tampereen yliopistossa ja strategisia suunnitelmia on tehty ne mielessä pitäen, joskin osoittaen halua ”omaehtoisuuteen ja harkitsevuuteen” suhteessa ulkoisiin odotuksiin. Sen enempiä menemättä kääntöihin ja vääntöihin ulkoisen ja sisäisen suhteista, niiden mielenkiintoisuudesta huolimatta, keskityn seuraavaksi strategian opetukselle asettamiin suuntaviivoihin.

4. ”HYVÄÄ OPPIMISTA” TAMPEREEN YLIOPISTOSSA

Opetuksen ja tutkimuksen yhteyttä korostetaan Tampereen yliopiston strategiassa useaan otteeseen. Se nähdään yliopistolle tunnusomaisena ja nimenomaan strategisena vahvuutena. ”Tutkijat opettavat ja opettajat tutkivat” (2006, 5). Tavoitteisiin pääseminen edellyttää, että oppiminen on hyvää, toimitaan yhteisöllisesti ja saadaan aikaan innostava tutkimisen kulttuuri.

Tutkimuksen ja opetuksen tiiviin yhteyden avulla varmistetaan opetuksen ja tutkimuksen laatu. Opetus on siis tärkeää, sillä onhan yliopiston tehtävä kouluttaa korkeatasoisia akateemisia asiantuntijoita. ”Opiskelijoita ohjataan opiskelemaan ja oppimaan yliopistossa, ei koulussa” (2006, 10). Muistion mukaan opiskelijasta tulee siis opintojen kuluessa ”itsenäinen oppija, joka pystyy oppimaan ilman opetusta”. Ilmaus ilman opetusta oppivasta oppijasta on vähintäänkin mielenkiintoinen. Vastuu oppimisesta siirretään tässä, ainakin puheen tasolla, lähes kokonaan opiskelijalle. Ajatusta perustellaan sillä, että opiskelijoiden tulee omaksua tutkiva työote, koska tutkiminen on yliopistossa luonteenomaisin tapa oppia. (Emt., 5-6)

Opetuskäytäntöjen tasolla strategiassa linjataan, että opiskelijoiden tulee saada laadullista palautetta oppimisestaan. Tässä herää kysymys mitähän kaikkea laadullisella palautteella voidaan tarkoittaa ja mitä ei? Myös opettajien tulee saada palautetta opetuksesta ja opetussuunnitelmista, koska ”opiskelijat ovat mukana niitä suunnittelemassa”. (Emt., 6) Opiskelijoiden integroiminen laitosten toimintaan näyttäytyy siis merkitykselliseltä.

Laitosten tulee myös tukea opiskelijoita opintojen suunnitteluissa. Paitsi että yliopistossa opetetaan ja opitaan kansainvälisessä ilmapiirissä, myös ”kohtuullisessa ajassa suoritettua tutkintoa” arvostetaan työelämässä. Näin ollen, opiskelijoita autetaan suuntamaan opintojaan ”työelämän kannalta relevanttiin ja haluttuun kokonaisuuteen.” Ajatus työelämän kannalta relevantista kokonaisuudesta sisältää itsestään selvänä esitetyn ajatuksen opettajan päivittyvästä työelämäntietoudesta ja yhteyksistä. Maininta ”halutusta kokonaisuudesta” kuitenkin tuntuisi viittaavaan siihen opiskeli-

jan valinnan vapauden vaalimiseen, josta halutaan edelleen pitää kiinni. Toisin sanoen, kokonaisuuden tulee olla sekä työelämä-relevanttia myös haluttua, eivätkä ne sulje toisiaan pois. Näiden lisäksi ”laitokset valmistelevat opetustaan ottamalla huomioon paitsi opiskelijamäärät ja resurssit myös opiskelijoiden valmiudet ja elämäntilanteen.” Helpotukseksi ja avuksi vaativissa ohjaustehtävissä toimiville kuitenkin luvataan järjestää siihen koulutusta ja materiaalia. (Emt., 6, 10) Linjauksista välittyy kuva hyvin opiskelijalähtöisistä palveluista, joihin opettajien tulee venyä tavalla tai toisella, kunhan vaan tarjotaan vähän koulutusta.

Tampereen yliopiston strategian toteuttamissuunnitelmassa luetellaan seuraavia hyvän opetuksen, opiskelun ja oppimisen avaintekijöitä (2007, 8):

- Hyvä oppiminen ja hyvä oppimisympäristö
- Tutkimukseen perustuva opetus
- Tutkimus yliopistollisena tapana oppia
- Opiskelija yliopistoyhteisön jäsenenä
- Ohjattu ja suunnitelmallinen opiskeleminen
- Järjestelmällinen, arviointia hyödyntävä opetussuunnitelmien kehittäminen
- Kansainvälisyys

Keinoina esitetään seuraavia:

- Pidetään yliopisto suosittuna opiskelupaikkana ja rekrytoidaan runsaasta hakijajoukosta parhaat.
- Järjestetään pedagogisesti korkeatasoista opetusta ja ohjausta.
- Pidetään kirjasto- ja tietopalvelut, tietotekniset palvelut sekä tilat oppimista edistävinä.
- Opetetaan niin, että opiskelijat oppivat tutkivan työotteen.
- Käytetään palautteita oppimisesta ja opetuksesta opetussuunnitelmien kehittämisessä.
- Käsitellään palautteet yhdessä opettajien ja opiskelijoiden kesken.
- Sisällytetään opetussuunnitelmiin tutkimusetiikkaa ja globaalin sosiaalisen ja ekologiseen vastuun oppimista.
- Lisätään opetuksen ja tutkimuksen näkyvyyttä kansainvälisen julkaisemisen ja rekrytoinnin avulla.
- Osallistutaan aktiivisesti valtakunnallisiin ohjelmiin omien painotusten ja osaamisen mukaisesti.
- Lisätään kansainvälistä opiskelija- ja opettajavaihtoa.
- Tehdään kansainvälisistä maisteriohjelmissä korkeatasoisia ja kilpailukykyisiä.
- Tarjotaan vaihto-opiskelijoille monipuolista ja heidän tarpeidensa mukaista vieraskielistä opetusta.

- Tarjotaan täydennyskoulutusta, joka ylläpitää akateemista asiantuntijuutta.

Palaan näihin opetuksen avaintekijöihin vielä myöhemmin laitosityhdistymisen näkökulmasta, mutta taustoitan ensin Naistutkimuksen laitoksen ja oppiaineen historiaa sekä laitosityhdistymisen prosessia.

5. NAISTUTKIMUKSEN OPETUKSEN PERINTEET TAMPEREEN YLIOPISTOSSA

Tampereen yliopiston naistutkimuksen perinteet juontavat juurensa aina 1980-luvulle, jolloin ainelaitoksilla (sosiologian ja sosiaalipsykologian, sosiaalipolitiikan, tiedotusopin, historian, taideaineiden ja politiikan tutkimuksen) ruvettiin järjestämään ensimmäisiä naistutkimuksen kursseja. Vuonna 1988 perustettiin Suomen Akatemian Naistutkimuksen ohjausverkosto, Suomen Naistutkimuksen Seura sekä Naistutkimus – Kvinnoforskning – lehti. Tuohon aikaan Tampereen yliopistossa oli mahdollista suorittaa Yhteiskuntatieteiden tutkimuslaitoksen toimesta jo 10 opintoviikon kokonaisuus naistutkimuksesta. Virallinen naistutkimusyksikkö perustettiin vuonna 1990 kyseiselle laitokselle (Naistutkimusyksikkö 1990), joka tuli omana laitoksenaan tiensä päähän vuoden 2008 lopussa.

Menneitä vuosia on luonnehdittu paitsi laajentumisen ja jatkuvan muutoksen vuosiksi, myös vakiintumisen vuosiksi. Tamperelaisessa naistutkimuksessa on vaalittu kaksoisstrategista periaatetta: naistutkimusta on kehitetty omana oppiaineenaan, mutta samanaikaisesti ollaan oltu vahvasti sitä mieltä, että sukupuolen ja seksuaalisuuden teemoja tulisi pohtia myös muissa oppiaineissa. Laitoksella on pidetty tärkeänä sitä, että opetamme mahdollisimman laajasti sivuaineena kaikkien tiedekuntien opiskelijoille, koska yhtenä opetuksen tavoitteena on sukupuolen ja seksuaalisuuden kysymysten sekä tasa-arvon asiantuntemuksen vahvistaminen eri tehtävissä toimivien asiantuntijoiden työssä. Tämä rooli on nähty tärkeänä myös muissa naistutkimusyksiköissä Suomessa, kuten esim. Joensuussa (Joensuun yliopisto 2002).

Ylipäänsä, naistutkimus on kattokäsite sukupuolta ja seksuaalisuutta käsitteleville tutkimusaloille, kuten tasa-arvon tutkimukselle, feministiselle tutkimukselle, kriittiselle miestutkimukselle sekä lesbo-, homo- ja queer-tutkimukselle. (Naistutkimuksen laitos 2005, 2)

Vaikka naistutkimus on ollut vahvasti sivuaineilijoiden suosiossa, vuosien varrella on käyty erilaisia keskusteluja ”omista opiskelijoista” eli pääaineeksi ryhtymisestä. Tätä ei olla kuitenkaan pienillä resursseilla nähty mielekkääksi. Vuonna 2001 laitoksella käynnistettiin OPM:n hankerahoituksella naistutkimuksen yhdistelmä-tutkimuskokeilu. Ideana oli, että sosiologian, sosiaalipsykologian, tiedotusopin, yleisen kirjallisuus tieteen, Suomen kirjallisuuden tutkimuksen, teatterin ja draaman tutkimuksen sekä Suomen historian ja yleisen historian oppiaineiden opiskelijoiden oli mahdollistaa suorittaa naistutkimuksen syventäviä opintoja omiin syventäviin opintoihinsa. Käytännössä tämä merkitsi sitä, että opiskelijat tekivät usein pro gradujaan niin, että toinen ohjaajista oli naistutkimuksesta ja toinen pääainelaitokselta. Kokeilu osoittautui paitsi hallinnollisesti raskaaksi myös opiskelijoille työlääksi, eikä sitä myöskään huomioitu naistutkimuksen muodollisissa tuloksissa. Sittemmin naistutkimukseen perustettiin oma maisteriohjelma, johon opiskelija voi hakea joka toinen vuosi ja suorittaa opintonsa kahdessa vuodessa. Tiukan aikataulun vuoksi opetuksessa on kiinnitetty erityisesti huomiota yksilö- ja ryhmäohjaukseen seminaarimaisiin työskentelytavooin sekä henkilökohtaisiin opintosuunnitelmin. Täten voisi huomauttaa, että pienestä maisteriopiskelijamäärästä johtuen olemme pystyneet keskittymään suhteellisen hyvin ohjaukseen sekä mm. elämäntilanteiden huomioimiseen kuten yliopiston strategisissa linjauksissa esitettiin. (Emt., 6-7)

Opetuksen käytäntöihin ja muotoihin onkin laitoksella kiinnitetty alusta asti erityistä huomiota. Koska feministisen pedagogiikan keskeinen periaate on tiedon rajojen osoittaminen ja tunnistaminen pyritään opetuksessa demokraattiseen kohtaamiseen. Yhteisöllisen opetuksen kautta on painotettu toisilta oppimista eli niin että tieto välittyy paitsi vertikaalisesti myös horisontaalisesti. Turvallisen ja kannustavan ilmiin luomista pidetään tärkeänä seminaarityöskentelyssä, varsinkin kun teemat saattavat olla tunteita herättäviä. Monikulttuurisessa seminaarityössä tämä on osoittautunut erityisen huomionarvoiseksi seikaksi (esim. Lempiäinen 2006).

Lisäksi laitoksella on tehty yhteistyötä toisilla laitoksilla toimivien naistutkijoiden kanssa, jonka pohjalta on muodostunut mm. Mainiot Maikat verkkojulkaisu². Myös Naistutkimuksen yliopistopedagogiset opinnot (10op) järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 2005 yhdessä Helsingin ja Lapin yliopiston naistutkimusyksikköjen kanssa. Luonnollisesti myös opetuksen laatua seurataan ja arvioidaan kehittämispäivissä kahdesti vuodessa, jossa käydään opetus ja saatu palaute läpi.

Kaiken kaikkiaan laitoksella on pyritty siihen, kuten monilla muillakin laitoksilla, että opettajat ja tutkijat olisivat tunnistettavissa ja helposti lähestyttävissä. Erityisen tärkeänä on kuitenkin pidetty sitä, että opiskelijat ovat mukana kaikessa opetukseen liittyvässä suunnittelutyössä kuten kehittämispäivissä ja opetussuunnitelmatyöryhmissä. Virallisten ja epävirallisten kokoontumisten lisäksi on laitoksella järjestetty keväisin sadonkorjuujuhla, jossa kaikki alaan liittyvät opinnäytetöiden tekijät on palkittu. Tämä perinne on itse asiassa vanhempi kuin yliopiston järjestämä yhteinen valmistuneiden juhla.

6. LAITOSYHDISTYMINEN PROSESSINA

Vuoden 2009 alusta entiset Sosiaalityön ja sosiaalipolitiikan laitos, Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos mukaan lukien Sosiaaliantropologian oppiaine sekä Naistutkimuksen laitos lakkasivat olemasta ja yhdistyivät isoksi Sosiaalitutkimuksen laitokseksi. Sosiaalityön oppiaine jäi kuitenkin spesifimpään ammattiin suuntaavimpana oppiaineena yhdistymisen ulkopuolelle muodostaen yhdessä Nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen sekä Sosiaalipedagogiikan kanssa Sosiaalityön tutkimuksen laitoksen.

Tilajärjestelyjen suhteen laitosyhdistyminen on merkinnyt sitä, että kaikki muut oppiaineet paitsi naistutkimus, sijaitsivat kesään 2009 asti yliopiston Linna rakennuksessa. Naistutkimus on siis yhdistymisen alkuajan sijainniltaan erillään, joka on

---

² <http://www.uta.fi/laitokset/naistutkimus/mainiotmaikat/>

merkinnyt sitä, että hallintohenkilökunta (amanuenssit ja toimistosihteerit) sijaitsevat eri rakennuksessa, kun he ennen olivat samoissa tiloissa.

Opetuksen suhteen kyseessä on siis tilanne, jossa eri oppiaineet yhdistyvät, mutta jossa jokaisella on oma identiteettinsä ja painopisteensä opetuksen suhteen, joista halutaan pitää kiinni. Yhteinen opetus ja yhteistyö ovat kuitenkin tavoittelemisen arvoisia lähtökohtia, joihin pyritään kaikkien oppiaineiden kesken. Naistutkimus oppiaineena on kuitenkin moniin muihin oppiaineisiin verrattuna monitieteisempi ja haluaa säilyttää sen, eikä suuntautua ainoastaan sosiaalitieteisiin. Naistutkimuksen opintojaksoissa on aineksia eri ihmistieteistä sekä yhteistyötä tehdään yli tiedekuntarajojen. Tämä on seikka jota pyritään opetuksessa (ja tutkimuksessa) yhdistymisestä huolimatta säilyttämään. Haasteena on kuitenkin aidon monitieteisyyden ylläpitäminen tavalla, jolla elävä yhteys erityisesti humanistisiin tieteisiin sekä kasvatustieteen säilyisi.

6.1 Suunnitelmat ja käytäntöjen muovautuminen

Sosiaalitutkimuksen laitoksen toimintasuunnitelma vuodelle 2009 laadittiin syksyllä 2008. Opetuksen osalta toimintasuunnitelmassa todetaan seuraavaa:

”Laitos pyrkii opetuksen osalta: (1) sen laadun ja monipuolisuuden parantamiseen, (2) sosiaaliantropologian ja naistutkimuksen oppiaineiden vahvistamiseen, (3) oppiaineiden houkuttelevuuden lisäämiseen erityisesti opiskelijavalinnassa, (4) valmistuneiden asiantuntijuuden vahvistamiseen, (5) tutkintotavoitteiden saavuttamisen varmistamiseen ja (6) oppiaineiden yhteistyön laajentamiseen ja syventämiseen.” (2008)

Tutkintotavoitteet, yhteistyö ja laadukas opiskelijoita valmentava opetus näyttää nousevan merkittävimpinä esiin. Yhteistyö opetuksen suunnittelussa onkin aloitettu jo 2007, jolloin alettiin yhdessä miettiä integroitua kandidaattiopetusta yhteisillä menetelmä- ja myöhemmin teoriaopinnoilla. Maisteriopinnot järjestetään kuitenkin edelleen oppiainekohtaisesti. Toimintasuunnitelma nostaa lievästi ohjelmallisuudeltaan huolimatta myös naistutkimuksen sekä sosiaaliantropologian oppiaineiden vah-

vistamisen esiin, minkä voisi tulkita pienten oppiaineiden merkityksen ja roolin tärkeyden ymmärtämisenä sekä pyrkimyksenä olla estämässä niiden valumista isolla laitoksella marginaaliin.

Myös syksyllä 2008 laaditussa laitoksen itsearviointiraportissa käydään osittain tois- taen, mutta vielä tarkemmin läpi uuden laitoksen opetussuunnitelmatyötä ohjaavia periaatteita:

”(1) Kaikki opettajat ovat tutkijoita ja tutkijat ja jatko-opiskelijat osallistuvat jatkuvasti opetukseen, (2) opetusohjelmissa toteutetaan kolmen opintopolun periaatetta (I tutkimus ja työelämätaidot, II metodit ja III sisällöt), (3) opiskelijat kuuluvat laitossyhteisöön, (4) opetuksen kehittäminen on jatkuvaa, (5) monipuoliset opetusmenetelmät edistävät opetuksen laatua, (6) työelämävalmiuksista huolehtiminen on osa opetusta, (7) opetusta koskeva tieto on kaikkien opettajien saatavilla, (8) opinnäytteiden ohjausta kehitetään (ohjaussopimukset ja systemaattiset palautteet).” (2008)

Kaiken kaikkiaan Sosiaalitutkimuksen laitoksen toimintasuunnitelma ja arviointiraportti vaikuttaisivat olevan linjassa aiemmin esittämäni yliopiston strategisten linjausten opetukselle asettamiin suuntaviivoihin kiinnittämällä huomiota esim. yhteistyön merkitykseen. Erityisesti esille näyttäisi nousevan opiskelijoiden rooli paitsi toteamalla että ”opiskelijat kuuluvat laitossyhteisöön” ikään kuin siitä vallitsisi eriäviä näkemyksiä, myös kiinnittämällä huomiota ohjauksen käytäntöihin, palautteen merkitykseen jne. Myös toteamus siitä, että ”työelämävalmiuksista huolehtiminen on osa opetusta”, näyttäytyy muistutuksena velvollisuudesta kouluttaa osaajia myös työelämän tarpeisiin oppiaineissa, joissa tutkimustyö painottuu.

Näiden suunnitelmien ja itsearvioinnin jälkeen käytännön työ uuden laitoksen opetuksen suunnittelun suhteen käynnistyi loppuvuodesta 2008 kun asetettiin ensimmäinen opetustyöryhmä miettimään tulevan laitoksen opetusta. Työryhmään valittiin edustajia jokaisesta oppiaineesta sekä opiskelijaedustajia ainejärjestöistä. Työryhmä asetti itselleen tehtäväksi selvittää opetuksen yhtenäistämisen mahdollisuuksia sekä suunnitella opetuksen hallinnointia ja tiedonkulkua.

6.2 Ajatuksia ja kokemuksia muutoksesta

Haastattelin naistutkimuksen oppiaineen yliassistenttia, assistenttia sekä maisteriopiskelijaa liittyen heidän kokemuksiinsa laitosityhdistymiseen liittyvistä seikoista, koska he ovat opetuksen ja opetussuunnitelmatyöryhmän työn puolesta olleet sitä lähellä. Kysyin haastateltavilta (ks. LIITE 1) miten laitosityhdistyminen on heidän mielestään opetuksen suhteen toteutunut; missä on onnistuttu tai on mennyt hyvin, onko ollut ongelmia ja jos on, niin mitä? Lisäksi kysyin heiltä ajatuksia mahdollisista mahdollisuuksista sekä haasteista mitä yhdistymiseen voisi liittyä sekä sitä olivatko he havainneet mahdollisia opetuksen suunnitteluun, hallinnointiin, käytäntöihin ja sisältöihin liittyviä vaikutuksia. Lopuksi kysyin vielä kokemuksia yhteistyöstä, näkemyksiä oppiaineiden toimintakulttuureista sekä fyysisen sijainnin mahdollisia vaikutuksia.

6.2.1 Käytännöt ja toimintakulttuurit

Laitosityhdistymisen tuoreudesta johtuen kysymykseen siitä mikä on mennyt hyvin, mihin on ollut tyytyväinen ja onko jotain mihin ei olisi ollut tyytyväinen, näytti olevan vielä liian aikaista vastata. Kaikissa haastatteluissa tuotiin esille sitä, että on toistaiseksi vaikea arvioida prosessia kokonaisuudessaan. Yliassistentti: *”Ei ole vaikuttanut vielä opetukseen. Opetussuunnittelu on mennyt niin kuin ennenkin. Talousasiat ovat vaan auki ja ne ratkaisevia opetuksen suunnittelun kannalta.”* Assistentti: *”Vielä vaikea sanoa missä on onnistuttu ja missä ei.”* Maisteriopiskelija: *”Tähän on vaikea vielä sanoa paljoo, kun laitoksen yhteistä opetusta on vasta suunnitteilla.”*

Konkreettisella tasolla oppiaineiden välinen yhteistyö alkoi opetukseen liittyvien ohjeiden keräämisellä ja yhdenmukaistamisella.

Yliassistentti: Syksyllä alkoi valmistelu työ opetuksen osalta. Silloin käytiin läpi erilaisia opetukseen liittyviä ohjeita, joita yhtenäistettiin. Muuten olivat aika samantyyppisiä, ainoastaan harjoittelukäytännöissä oli joitakin oppiainekohtaisia eroja.

Muodostettiin lyhyet ohjeet ja kuvaukset opiskelijoille ym. saataville, mutta myös perusteellisemmat vanhat ovat saatavilla.

Vuoden vaihteessa tulikin kiire saada erilaiset opetuksen liittyvät käytännöt ja ohjeet yhdenmukaistettua opiskelijoita varten laitoksen nettisivuille, joissa ei suurempia eroavaisuuksia ollut. Suurimman osan opetustyöryhmän työstä on menneen syksyn ja talven aikana mennyt kuitenkin opetuksen hallinnoinnin ja tiedonkulun suunnitteluun.

Yliassistentti: Syksyllä ja vielä keväälläkin on käytetty paljon aikaa kaavion suunnitteluun, jossa mietitään oppiaineiden opsujen, laitoksen opsun ja opettajien kokousten, laitoshavien jne. suhdetta. Tässä suurimpana erona on ollut opiskelijoiden roolin ymmärtämisen erot. Naistutkimuksessa on ollut aina opiskelijat mukana suunnittelemassa opetusta, ei vaan silloin kun on ajateltu että olisi jotain erityistä heitä koskevaa asiaa, jonka he tulisivat enemmän tai vähemmän hyväksymään tai hylkäämään, vaan että he ovat koko suunnittelutyössä mukana. Tavoitteeksi tulisikin ottaa että opiskelijoiden rooli tulisi selkeästi kirjata ylös, ettei se jää epäselväksi ja siten ikään kuin ilmaan. Virallisestihan opiskelijoita ei vaadita kuin opsuun joka toimii ns. ”kumileimasimena”, jolloin vaikutusmahdollisuudet ovat vähäisemmät. Opiskelijat eivät ole ymmärtäneet tätä ennen kuin nyt vasta pikku hiljaa. Laitoshavien osallistuminen pari kertaa vuodessa ei naistutkimuksen näkökulmasta ole riittävää.

Neuvottelujen pohjalta syntyi kaavio (ks. LIITE 2), jolla on pyritty konkretisoimaan opetuksen hallinto ja tiedonkulku uudella laitoksella. Kaavion mukaan laitoksen opetushenkilökunta kokoontuu säännöllisesti kerran kuussa tiedottamaan, keskustelemaan ja päättämään yhteistä opetusta koskevissa ajankohtaisissa asioissa, jota kutsutaan *laitoksen opettajien kokoukseksi*. Tämän lisäksi on laitoksen virallinen opetussuunnitelmatyöryhmän eli *opsun kokous*, jonka tehtäväkuva on hallinnollinen ja päätöksiä tekevä elin, jossa mm. opiskelijaedustus on välttämätön. Näiden lisäksi ovat sitten oppiaineiden omat kokoukset: *oppiaineiden opettajien kokous* sekä *oppiaineen opsu*. Kaaviossa esitellään vielä *laitoshavitt*, joissa perinteenä on ollut se, että opettajat ja opiskelijat voivat keskustella ajankohtaisista asioista sekä käydä opiskelijapalautetta läpi.

Tässä kohtaa muistuu väkisinkin mieleen OPM:n rakenteellisen kehittämisen linjauksissa nousseet perustelut voimavarojen päällekkäisyyksistä ja niiden hukkaamisesta turhiin rakenteisiin. Äkkiseltään näyttäisi ainakin, etteivät hallinnolliset järjestelyt opetuksen suhteen ole ainakaan vähentyneet.

Maisteriopiskelija: Suurimmat ongelmat omasta näkökulmastani ovat liittyneet paikoin hyvinkin erilaisiin laituskulttuureihin. Näyttää siltä, että esimerkiksi opiskelijan asema osana laitoksen päätöksentekoa, ennen muuta opetussuunnitelma ja –ohjelmatyöhön liittyen, on ollut muissa oppiaineissa paljon huonompi, kun taas naistutkimuksen opsussa jo jonkin aikaa istuneena olen kokenut, että opiskelijan ääni kyllä painaa asioiden suunnittelussa ja päätöksenteossa. Opiskelijat eivät välttämättä ole ollenkaan tienneet kuinka, mitä kautta, vaikuttaa mihinkin laitoksen asioihin. Naistutkimuksessa taas opiskelijoita on pyydetty mukaan niin opsuun kuin henkilökuntakokouksiinkin ja toivon, ettei tämä hyvä yhteys opiskelijoiden ja henkilökunnan välillä tule uuden laitoksen kontekstissa heikkenemään.

Mielenkiintoisena oppiaineiden erona suunnittelutyössä näyttäytyy erityisesti opiskelijoiden rooliin ja asemaan liittyvät vaihtelevat näkemykset ja perinteet. Yliassistentin ja maisteriopiskelijan ohella myös naistutkimuksen assistentti totesi kysymykseen toimintakulttuurieroista, että ”*opiskelijat ja tutkijat ovat enemmän sivuroolissa muissa oppiaineissa*”. Vaikka opiskelijoiden integroiminen laitosyhteisöön tuodaan esille paitsi yliopiston strategiassa (2006) myös uuden laitoksen itsearviointiraportissa (2008), se näyttää käytännön tasolla jäävän vain puheen tasolle. Esitetty ja toivottu opiskelijoiden oppiainekokouksiin osallistumisen selkeä kirjaaminen näyttää myös jääneen tapahtumatta eli ”jääneen ilmaan” kuten yliassistentti haastattelussa ennakoi. Tuoreimman laitoksen Opetussuunnitelmatyöryhmän kokouksen (11.3.2009) muistion mukaan: ”OPSU päätyi *suosittelemaan*, että oppiaineet kutsuisivat opiskelijoita kokouksiinsa”. Muistiossa jatketaan vielä, että: ”opiskelijoiden läsnäolo oppiainekokouksissa olisi tärkeää erityisesti silloin, kun kokouksissa käsitellään opiskelijoita ja opintoja koskevia asioita”. Tämä on vastoin sitä ajatusta, että opiskelijat olisivat koko suunnittelutyössä läsnä. Toiseksi herää kysymys mikä on sellaista OPSU:n asiaa, joka ei koskisi opiskelijoita ja opintoja?

Opiskelija opetuksen laadunarvioinnissa -koulutusprojektin (Alaniska 2006, 91–92) mukaan, Tampereen yliopiston ainejärjestöille vuonna 2005 tehdyn kyselyn perusteella on käynyt ilmi, että yhteistyötä opiskelijoiden ja opettajien välillä esiintyy, mutta melko satunnaisesti. Tavanomaisimpana jatkuvana ja säännöllisenä yhteistyönä mainittiin laitoshahvit sekä tuutoroinnit. Projektin pohjalta painotettiin opiskelijoiden roolin tärkeyttä opetuksen laadunarviointiprosessissa. Käytännön tasolla projektin loppuraportissa pyöritellään muutamia mielenkiintoisia ideoita, kuten säännöllisiä palautepäiviä, joita olisi siis useampi kuin laitoshahvit kahdesti vuodessa,

sekä HOPS-keskustelujen hyödyntämistä palautteenannon kanavana sekä epämuodollisten palautetilaisuuksien lisäämistä. Tämä on linjassa sen kanssa mitä naistutkimuksessa on vuosien saatossa pidetty tärkeänä.

Muita eri oppiaineiden toimintakulttuureihin liittyvistä eroista kysyttäessä, nousee esiin lähinnä ”pieniä juttuja”.

Yliassistentti: Muita suurempia eroja en ole tähän mennessä havainnut. Pieniä juttuja jonkun verran. Esimerkiksi enemmän opetusta per opettaja mikä näkyy joissain opetusmenetelmissä, esim. arviointien antamisessa niin että arvostellaan useita kursseja hyväksyty/hylätty periaatteella, ilman arvosanaa, jolloin joku kirjatentti arvosanoineen saattaa saada suhteettoman paljon painoarvoa.

Tästä on taustalta luettavissa esiin kuinka yliopistojen tulosohjausjärjestelmän tavoitteena on ollut New Public Management – hengessä yliopistojen tehokkuuden lisääminen. Opetuksen kannalta tämä on tarkoittanut enemmän tutkintoja eli enemmän opiskelijoita per opettaja. Tutkintojen määrä onkin kasvanut, joten herää kysymys onko niiden laadusta jouduttu tinkimään. Laatuksymykseen on vastattu jatkuvan arvioinnin tärkeydellä. Läpinäkyvyydestä ja yhteismitallisuudesta on tullut päivän sanoja, joilla toimintaa katsotaan voivan arvioida. Oili-Helena Ylijoki ja Johanna Hakala näkevät tässä sen vaaran, että se saattaa ohjata opettajan ja opiskelijan välistä suhdetta enemmän asiakkaan ja palveluntuottajan suhteeksi. (2006, 25) Tampereen yliopiston strategiassa (2006) painotettu hyvän oppimisen periaate, laadullisine palautteineen opiskelijoille, ei siis näyttäisi ainakaan vielä kaikissa oppiaineissa toteutuvan.

Assistentti: Yhteistyö on mennyt hyvin. On päässyt hyvin sisälle eikä ole tehty mitään oppiaine-eroja, erot vaan työnjaossa. Paljolti vaikutusta sillä, että ihmiset tuntevat paljon toisiaan entuudestaan. Yhdistyminen ei ole tehnyt naistutkimukselle huonoa, vaan vahvistanut meidän paikkaa muiden yhteiskuntatieteiden joukossa. Ei nurkanvaltausmeininkiä ainakaan opetuksen puitteissa. Ollaan saatu myös positivistista palautetta meidän hioutuneista ja toimivista käytännöistä.

Maisteriopiskelija: Uskoisin, että ajan myötä yhteiset järkevät toiminnan tavat löytyvät ja kukin oppiaine voi tuoda yhteisen laitoksen kontekstiin sellaisia hyväksi koettuja käytäntöjä, joista voi olla myös muille aineille hyötyä. Esimerkiksi naistutkimuksen toimivat ja opiskelijaystävälliset opsu-käytännöt ovat herättäneet mielenkiintoa oppiaineissa. Ylipäättänsä naistutkimuksella näyttäisi olevan ihan vakavasti otettava asema uudella laitoksella, mikä näkyy esimerkiksi opetussuunnitelmista käydyissä keskusteluissa.

Kokonaisuudessaan naistutkimuksen toimivista käytännöistä ja saadusta palautteesta ollaan ylpeitä. Tiettyä skeptisyyttä naistutkimuksen aseman puolesta on luettavissa assistentin ja maisteriopiskelijan ilmaisuissa ”nurkanvaltausmeiningistä” ja ”vaka-vastiotettavuudesta”. Näyttäisi kuitenkin siltä, että nämä huolet ovat osoittautuneet aiheettomiksi ainakin tähän mennessä kerääntyneen kokemuksen perusteella.

6.2.2 Mahdollisuudet ja haasteet

Kysymykseen laitoyhdistymisen ja muutoksen tarjoamista mahdollisuuksista kaikki haastateltavat näkivät erittäin myönteisiä mahdollisuuksia naistutkimuksen kannalta.

Assistentti: Mahdollisuudet on siinä että yhdistetään niin että kaikkien oppiaineiden kurssit olisivat tietyllä tapaa rinnakkaisia. Myös mahdolliset tulevat menetelmäkurs-sit, jotka tuovat ns. synergiaetua. Naistutkimuksessa tämä on näkynyt opiskelija-määrän nousuna. Peruskurssille tuli ennätysmäärä osallistujaa ja samoin perus-opintoihin.

Yliassistentti: Opiskelijoita on enemmän, jolloin on mahdollista järjestää temaattis-ta ja metodista opetusta enemmän kun volyymia enemmän. On myös uuden laitoksen muiden oppiaineiden sivuaineilijoita, jotka tavallaan uusia potentiaalisia opiskeli-joita meille. Taloudellisesti opetus on vahvemmalla pohjalla. Yhteistyö ylipäättänsä opetuksen kannalta on hyvä, uudet ideat sekä yhteydet esim. mitä joillain toisten oppiaineiden ihmisillä voi olla ulkomaille. Myös se että kuinka tutkimusta organi-soidaan, kerätään erilaisia painopistealueita/porukoita, auttaa opetusta tuomalla mahdollisuuksia.

Maisteriopiskelija: Mahdollisesti suurempi valinnanvara (vaikka valinnanvaraahan naistutkimuksessa on kyllä ollut tähänkin asti) ja toivottavasti enemmän resursseja toteuttaa kontaktiopetusta.

Taloudellisen toimintakyvyn parantuminen nousee yliassistentin haastattelussa esiin, mutta muuten positiiviset mahdollisuudet nähdään hyvin yhdenmukaisina kaikissa haastatteluissa. Opiskelijavolyymien kasvu, verkostojen laajentuminen sekä moni-puolinen opetustarjonta sekä monitieteisyys ylipäättään nähdään kiistattomina posi-tiivisina seikkoina yhdistymisprosessissa.

Kysyttäessä mahdollisia ongelmakohtia tai haasteita tämän hetkisten kokemusten perusteella haastateltavat korostavat muutoksen tuoreutta sekä uuden tilanteen aiheuttamaa epäselvyyttä kaikkien osapuolten näkökulmasta. Yliassistentti totesi, että: *kaikki ovat opettelemassa uusia asioita. Jotain epäkohtia on kuitenkin havaittu.*

Assistentti: Opetukseen konkreettisesti, luokkahuonetasolla, ei ole ollut vaikutusta, mutta opetuksen hallinnon tasolla ollut. On ollut epäselvyyttä työtehtävien hahmotamisessa, kuka hallinnossa tekee mitä ja miten ja minkälaisia käytäntöjä vallitsee. Hallinnollisia elementtejä on kaiken kaikkiaan tullut lisää kun kaikki on tuplana, oppiaineessa ja sitten laitoksella. Naistutkimuksessa tämä näkynyt niin että kun on vähän virkoja niin hallinnollisia tehtäviä on tullut opettajille lisää varsinkin kun amanuenssi ”muutti pois”. Puhuttiin että hommat vähenevät, mutta ne ovat vaan lisääntyneet. Myös fyysinen etäisyys vaikuttaa. Virassa olevat opettajat tekevät toimistosihteerin hommat käytännössä. Sisäinen synergia ei vielä näy, mutta on päästy kaaoksesta selvemille vesille, mikä oli ennen vuodenvaihdetta. Fyysinen ero ollut suurempi kuin mitä ennakoitiin.

Opetuksen hallinnon järjestymättömyys ja jähmeys näyttää välittyneen myös opiskelijoiden suuntaan.

Maisteriopiskelija: Olen saanut sellaisen käsityksen, että sekä hallinnon että laitoksen muulla henkilökunnalla on kaikilla hirveästi hallinnollisia asioita hoidettavana ja että tämä aiheuttaa kaikille melkoisesti stressiä. Varmaakin on niin, että henkilökuntaa on liian vähän, mihin tuskin tulee mitään positiivista muutosta...

Assistentin ja maisteriopiskelijan esiin nostamat työnjaon kysymykset tulivat esille myös Joensuun yliopiston rakenneuudistukseen liittyviä kokemuksia selvittäneessä tutkimuksessa. Luvattu työtaakan vähentyminen ja järjeistäminen koettiin osittain jopa päinvastaisena. Haastateltu Joensuun yliopiston hallinto henkilökunta koki laitossuudistuksessa joutuneensa etsimään ja määrittelemään oman ammatillisen paikkansa uudelleen. (2008, 47- 49). Tässä laitossuudistuksessa paitsi hallinto henkilökunta, myös virassa toimiva opetushenkilökunta näyttäisi joutuneen työnjaollisten kysymysten äärelle, ainakin naistutkimuksen oppiaineessa. Fyysinen etäisyys hallinto henkilökuntaan on siirtänyt hallinnollisia tehtäviä opettajille. Toivottavasti kysymyksessä on kuitenkin väliaikainen sijainnista johtuva järjestely, joka korjaantuu yhteisiin tiloihin muutettaessa.

Ylipäättänsä fyysisen sijainnin aiheuttama merkitys ja tilojen uudelleenjärjestely on ollut ajateltua suurempi. Tiedon kulussa on koettu kankeutta ja hitautta, ja myös

arjen vuorovaikutustilaisuuksiin sillä on luonnollisesti ollut vaikutuksia. Epävirallisesta tiedonkulusta ja yleisestä kommunikoinnista ulosjääminen näkyy ja tuntuu. Maisteriopiskelija: ”naistutkimuksen oman ihanan kirjaston lopettaminen on todella sääli! Kirjasto on toiminut mahtavasti kodinomaisena työskentelytilana, jossa aina silloin tällöin voi kohdata jonkun tutunkin ja vaihtaa kuulumisia”. Myös toimitosihteerin tehtävien näkymätöntä siirtymää opettajille ja tutkijoillekin selitetään hallintohenkilökunnan taholta fyysisellä etäisyydellä.

Yhteisopetukseen liittyviä mahdollisia haasteita kysyttäessä esille nousee mahdollinen tuleva yhteinen kandintutkinto.

Yliassistentti: Mahdollisia haasteita liittyy varmaan yhteiseen kandintutkintoon, jossa voidaan nähdä naistutkimuksen kannalta ongelmallisena se, että emme voi hyväksyä sellaisia suorituksia osaksi naistutkimusta, jossa ei sukupuolta käsitellä. Mutta nämä ei vielä ajankohtaisia.

Iso kysymys onkin missä määrin kandintutkintotasoista opetusta on uudessa laitoksessa mahdollista yhtenäistää. Paineet yhtenäisestä kandintutkinnosta sekä opiskelijoiden sisäänoton kehittämisestä on noussut ulkopäin käytävistä keskusteluista. Olisi kuitenkin tärkeää nähdä oppiaineiden erityispiirteet, kuten esimerkiksi naistutkimuksen humanistinen suuntaus. Tältä pohjalta asiaa onkin lähestytty siitä lähtökohdasta, että kukin oppiaine ovat tehneet ns. ydinainesanalyysia. Kaikissa oppiaineissa onkin mietitty sitä mitkä ovat ne asiat, jotka opiskelijoiden tulisi ainakin oppia.

Aluetieteen ja ympäristöpolitiikan oppiaineiden yhteisopetuksen mahdollisuuksia pohtinut Tanja Helle (2003, 408) toteaa, että opetuksen päällekkäisyydet ja toisiaan täydentävä luonne ovat olleet pontimena yhteisopetuksen kehittämiseksi näissä oppiaineissa. Sisällöllisiä intressejä löytyy toki naistutkimuksen ja muiden uuden laitoksen oppiaineiden välillä, mutta erityisesti oppiaineiden toisiaan täydentävä luonne on helposti nähtävissä myös tällä laitoksella yhteisopetuksen mielekkyyttä tukevana. Muun muassa naistutkimuksen ehdottama yhteinen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämisen linja ”yhteiskunnallisten erojen ja eriarvoisuuksien analysoinnista” on otettu muissa oppiaineissa hyvin vastaan. Helteen mielestä keskenään liian etäisiä oppiaineita ei olisikaan hyvä yhdistää keskenään opetuksessa, vaan että yhteistyö tulisi rakentua sisällöllisistä yhtymäkohdista käsin (mt., 421).

Opiskelijoiden näkökulmasta kokemukset yhteisopetuksesta näyttivät riippuvan Helteen mukaan siitä miten opiskelijat kokivat oman oppiaineen ja toisen oppiaineen merkityksen opetuksessa painottuvan, esim. täydentävätkö ne toisiaan vai painotuu ko toinen oppiaine jne. (mt., 413).

Maisteriopiskelija: Varmaankin sosiaalitieteellinen painotus väkisinkin lisääntyy ja kaikkia oppiaineita yhdistävät teemat, kuten työelämä, saavat entistäkin vahvemman aseman opetuksen sisällöissä. Itse pelkään hieman monitieteisyyden kaventumista sosiaalitieteelliseen painotukseen eli että vaikkapa humanistiset äänenpainot hiljentyisivät ajan myötä. Toinen pelko liittyy siihen, että oppiaineen poliittisin terä tylsistyisi osana isoa laitosta, jonka puitteissa pitää eri tavalla perustella ja rakentaa omaa oikeutustaan. Myös byrokratian väistämätön lisääntyminen voi aiheuttaa kaikenlaisia hankaluuksia.

Huoli oman oppiaineen monitieteisyydestä, ”tylsistyvästä poliittisesta terästä” ja oikeutuksesta näkyy myös naistutkimuksen maisteriopiskelijan huolenaiheena. Taivuteltu monitieteisyys ja monipuoliset valinnanvarat saattavat siis kääntyä isompien teemojen hallitsevaan asemaan ja ajaa näin pienempiä marginaaliin ”äänepainon hiljentymisen” myötä. Tämä huoli jaetaan myös oppiaineen henkilökunnan keskuudessa. Tähän mennessä Sosiaalitutkimuksen laitoksella yhteisopetusta on käytännössä mietitty ainoastaan menetelmäkurssien suhteen sekä suunnittelemalla erilaisia yhdistäviä teemakursseja.

Tanja Helle (mt., 418–421) tuo esille myös sen, että laitoksilla tai oppiaineilla ei välttämättä ole yhteistoimintaa tukevia käytäntöjä, vaan opetukseen liittyvien tietojen ja taitojen jakaminen saattaa esimerkiksi olla hyvinkin satunnaista. Taustalla on ajatus, että vain yhteistyökäytäntöjen kautta voi ylipäättään syntyä kokonaiskäsitys opetuksesta. Yhteisten virallisten ja - miksi ei - epävirallisten suunnittelukäytäntöjen ohelle Helle nostaakin ajatuksen ”henkisestä opettajahuoneesta” opetuksen jakamisen käytäntönä. Naistutkimuksessa on perinteisesti ollut kahdesti vuodessa kehittämispäivät, jossa opetukseen liittyviä kokemuksia ja palautetta käydään läpi, mutta epävirallisempia käytäntöjä ei tämän suhteen ole ollut. Näin aloittelevan opettajan näkökulmasta ajatus kuulostaa hyvinkin mielenkiintoiselta.

7. YHTEENVETO JA KEHITTÄMISEN KOHTEITA

Joensuun yliopiston rakenneuudistuksen (Harinen & al., 2008, 9) tavoitteena oli ”hallinnon rakenteiden hierarkioiden, yksiköiden määrän pienentäminen ja hallinnollisen sekä sisällöllisen toimivuuden kannalta tarpeeksi suurien yksiköiden muodostaminen” eli kysymyksessä oli vastaavanlainen muutosprosessi kuin mitä tässä kehityshankkeessa on käyty läpi. Selvityksessä henkilökunnan kokemuksista ja tunteuksista työhön liittyvistä muutoksista, muutosvaihetta kuvataan organisaatiota herättelevänä ja ravistelevana tapahtumana. Itse lisäisin tähän vielä läpinäkyvyyttä tuovana tapahtumana, koska muutos on edellyttänyt erilaisten periaatteiden ja käytäntöjen näkyväksi tekemistä ja vertailua. Sitä myöten myös oppiaineiden väliset erot ovat auttaneet kiinnittämään huomiota joihinkin oppiaineissa pidettyihin itsensäselvyyksiin.

Joensuun raportissa nostetaan luottamuksen käsite muutosprosessin tarkastelun näkökulmaksi, jonka merkitys näytti korostuneen muutostilanteissa. Selvitys perustuu henkilökunnan teemahaastatteluihin sekä verkkokyselyaineistoon, joten opiskelijat ovat rajautuneet tutkimuksen ulkopuolelle. Joensuussa organisatoriset muutokset nähtiin tulevan pitkälti vastauksina ulkopuolelta tuleviin vaatimuksiin eivätkä niinkään henkilöstöstä ja heidän kokemuksista lähtevinä. Kaikista kriittisemmin rakennemuutoksiin suhtautuivat opetushenkilökunta. Ylipäättänsä luottamus yliopiston johtoon ja järjestelmään näytti heikentyneen kun taas oma työ ja lähityöyhteisö koettiin tärkeäksi ja kollegiaalista tukea tarjoavaksi. (mt., 70–72)

Tampereen yliopiston Sosiaalitutkimuksen laitoksen laitosyhdistyminen ei näyttäisi herättäneen näin kielteisiä kokemuksia, ainakaan naistutkimuksen oppiaineen näkökulmasta katsottuna. Haastattelujen perusteilla kielteisiä kokemuksia olivat aiheuttaneet lähinnä hallinnollisten tehtävien organisoimattomuus ja sitä myötä työnjaon epäselvyydet sekä kankeus. Alussa esittelemässäni OPM:n rakenteellisen kehittämisen muistioissa (2007; 2008) tuotiin useaan kertaan esille tarve hallintopalvelujen

kokoamiseen infrastruktuuriyhteistyön avulla. Ainakin toistaiseksi yhteistyö on ollut jähmeää, mutta kuten sanottu paitsi fyysinen sijainti myös totuttautuminen uuteen tilanteeseen ovat saattaneet olla tähän osa syynä. Myös epämääräisyyden kokemuksia siitä ketkä kuuluvat työyksikköön ja ketkä eivät, on ollut havaittavissa. Epävarmuuden tunnetta syntyy kun ennen tutut asiat muuttuvat, eivätkä asiat ole enää ennustettavissa. Toisaalta taas pakan sekoitus saattaa raivata tilaa uudelle.

OPM:n muistioissa painotettiin myös monitieteisyyden vahvistumisen tärkeyttä rakenneuudistuksen edistämänä. Tällä hetkellä on vaikea arvioida sen vahvistumista Sosiaalitutkimuksen laitoksella, mutta noin periaatteessa en näe esteitä miksi se ei voisi yhteistyön kunnolla käynnistyttyä hyvinkin vahvistua. Yhtäläillä laitosityhdistymiseen on liitetty pelko siitä, että joistakin painopistealueista jouduttaisiin luopumaan. Myöskään tästä ei ole ainakaan vielä suoranaisia merkkejä näkyvissä. Toinen asia on kuinka erilaiset vähemmän kannatusta saavat ”äänenpainot” saattavat hiljentyä ajan myötä, kuten naistutkimuksen maisteriopiskelija toi haastattelussa ilmi. Yhteinen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämisen linja on kuitenkin saanut kannatusta sekä yhteisiä temaattisia / näkökulmaan liittyviä ryhmiä yli oppiainerajojen on jo muodostunut, joissa mietitään pääasiassa tutkimusyhteistyön muotoja, mutta myös opetusta.

Opetuksen kannalta mielenkiintoinen kysymys onkin; onko yliopiston strategian mukainen ”hyvän oppimisen ideaali” toteutunut tai käytännössä toteutumassa laitosityhdistymisessä? Näyttäisi siltä, että siihen voisi olla mahdollisuuksia, mutta yhteistyömuodot ja käytännöt ovat vielä sen verran jäsentymättömät, että menee varmasti vielä aikaa ennen kuin voidaan puhua sujuvasta ja innovatiivisesta yhteistyöstä opetuksen suunnittelussa ja käytännöistä oppiaineiden välillä. Mahdollisimman monipuolinen opetus lienee kuitenkin kaikkien etu, joten siihen olisi hyvä panostaa ja antaa sille tilaa. Maisteriopiskelija toivoikin tulevaisuudelta, että: *”toivon, että eri oppiaineet voisivat rikastuttaa toistensa opetuksen käytäntöjä kokemuksilla jakamalla ja myös yhteisen opetuksen puitteissa”*.

OPM:n linjauksissa (2007) mainittiin myös, että suurempien yksiköiden parempi taloudellinen kantokyky mahdollistaisi uusien innovaatioiden ja esimerkiksi opiskelijapalveluiden kehittämisen. Taustalla oli ajatus myös opiskelijalähtöisistä palve-

luista, jotka venyisivät esimerkiksi erilaisten elämäntilanteiden mukaan. Merkittävämpää yhteistyötä tämän puitteissa ei ole käsittääkseen vielä tehty. Myös kansainvälisyyden painotus ja vaihto-opiskelijoille vieraskielisen opetuksen tarjoaminen nousi yliopiston strategian toteuttamissuunnitelmassa esiin (2007, 8). Sosiaalitutkimuksen laitoksella suunnitellaankin juuri kansainvälistä maisteriohjelmaa, jonka järjestämisessä myös naistutkimus on mukana.

Opiskelijoiden integroiminen osaksi laitosityhteisöä ja opetuksen käytäntöjä tuotiin myös useasti eri muistioissa ja linjanvedoissa esille. Haastattelujen perusteella näyttääkin siltä, että Sosiaalitutkimuksen laitosyhdistyminen on tuonut näkyväksi oppiaineiden erot opiskelijoiden integroimisen suhteen. Jää nähtäväksi nouseeko ajan myötä myös muita oppiainekohtaisia eroja esiin; kuinka niihin suhtaudutaan ja löytyykö yhteinen linja?

Kaiken kaikkiaan, yliopisto opetuksen kehittäminen on yhteisöllinen prosessi, mutta jossa luonnollisesti tarvitaan myös yksilöiden asiantuntijuutta. Gunnel Knubb-Manninen (2002, 101–103) on tarkastellut vuonna 2001 opetuksen lautupalkinnon saaneita yliopistoyksiköjä, joilla korostuivat erilaisten opetusmuotojen kokeilu ja käyttöönotto. Hänen mukaansa yksittäisten opettajien välistä yhteistyötä tukee opiskelua ja kehittämistä tukeva ilmapiiri, jossa yhteistyöhalukkuus ja keskusteluhaluus ovat korkeita ja yhteisö avoin sekä työpaine hallinnassa.

OPM:n muistioissa nostettiin esille myös palautteen käytön merkitys opetussuunnitelmien kehittämisessä. Opiskelijoiden roolin sekä palautteen ja arvioinnin merkitysten rinnalle Anna Parpala (2005, 118) nostaa, yliopisto-opetuksen laadunvarmistusta koskevassa artikkelissaan, myös koko laitosityhteisön kantaman vastuu opetuksen laadusta. Huomiota tulisi kiinnittää myös siihen miten yksikössä tuetaan opetusta, sen kehittämistä sekä onko kehittämisen esteitä pohdittu yhdessä.

Knubb-Mannisen ja Parpalan ajatukset avoimesta, keskusteluhaluudesta ja opetusta tukevasta ilmapiiristä jakavat varmasti kaikki myös Tampereen yliopiston Sosiaalitutkimuksen laitoksella. Tässä tullaan kuitenkin sen kysymyksen äärelle kuinka kaikkea tätä yhteistyötä, kehittämistä, laadunvarmistusta jne. voidaan rakentaa tilanteissa, jossa vain harvat voivat luottaa siihen, että työ jatkuu vuodenkin päästä eli

pystyvät näin sitoutumaan yhteisen opetuksen suunnitteluun ja kehittämiseen. Kaiken kaikkiaan tulevaisuus on monessa muussakin mielessä avoin.

Yliassistentti: tulevaisuuden suhteen sitä mieltii, että tuleekohan jossain vaiheessa kuitenkin riittää rahasta...

Mutta tästä on hyvä jatkaa.

LÄHTEET

Aineistona käytetyt lähteet

Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen periaatteet. Keskustelumuistio 8.3.2006. Opetusministeriön monisteita 2006:2.

Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen suuntaviivat vuosille 2008-2011. Opetusministeriö, 7.3.2008.

Koulutus ja tutkimus 2007-2012. Opetusministeriö, luonnos 29.6.2007.

Sivistynyt, uudistuva ja yhteiskunnallisen vastuunsa tunteva Tampereen yliopisto. Tampereen yliopiston strategia. Tampereen yliopisto 2006.

Sosiaalitutkimuksen laitoksen itsearviointiraportti 2008.

Sosiaalitutkimuksen laitoksen opetussuunnitelmatyöryhmän kokouksen (11.3.2009) muistio

Sosiaalitutkimuksen laitoksen toimintasuunnitelma 2009.

Tampereen yliopiston strategian toteuttamissuunnitelma vuosiksi 2008-2011.

Sähköinen kopio Tampereen yliopiston hallituksen 8.2.2007 hyväksymistä asiakirjoista.

Muut lähteet

Alaniska, H. 2006. Opiskelija opetuksen laadunarvioinnissa. Helsinki: Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 16.

Harinen, P., Koski, L. & Paronen, M. 2008. Muutokset ja luottamuskulttuuri. Selvitys Joensuun yliopiston henkilökunnan kokemuksista rakenneuudistuksissa. Joensuu: Joensuun yliopisto, Sosiologian tutkimuksia 8.

Helle, T. 2003. Yhteistä nimittäjää etsimässä, aluetieteen ja ympäristöpolitiikan yhteisopetuksen kehittäminen. Teoksessa Poikela, E. & Öystilä, S. (toim.) Yliopistopedagogiikkaa kehittämässä – kokeiluja ja kokemuksia. Tampere: Tampere University Press, 407-422.

Joensuun yliopisto 2002. Naistutkimuksen ja siihen liittyvän opetuksen kehittäminen Joensuun yliopistossa. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. 2002. Diskurssianalyysi liikkeessä. Vastapaino: Tampere

Knubb-Manninen, G. 2002. Tieteenalat ja pedagogiikka – miten kohdataan, että kummankin näkökulman rajat ylittyvät. Teoksessa Lestinen, L. & Saarnivaara, M. (toim.) Kohtaamisia ja ylityksiä. Pedagogisia haasteita yliopisto-opetukselle. Jyväskylän yliopisto: koulutuksen tutkimuslaitos, 99-114.

Lempiäinen, K. 2006. Tuntemattomat tunteet. Teoksessa Kivimäki, S. & al. (toim.) Tilanteen taju. Opettaminen yliopistossa. Tampere: Vastapaino, 83-90.

Naistutkimusyksikkö / Yhteiskuntatieteiden tutkimuslaitos, Tampereen yliopisto 1990. Naistutkimuksen ja sen opetuksen järjestäminen Tampereen yliopistossa. Työraportteja nro 1/1990.

Naistutkimuksen laitos, Tampereen yliopisto 2005. Opetuksen käytännöt Naistutkimuksen laitoksella.

Saatavilla <http://www.uta.fi/laitokset/naistutkimus/pdf%20tiedostot/laava.pdf> (viitattu 2.4.2009)

Parpala, A. 2005. Laadunvarmistusta yliopisto-opetusta kehittävästä näkökulmasta. Teoksessa Jakku-Sihvonen, R. (toim.) Uudenlaisia maistereita. Kasvatusalan koulutuksen kehittämislinjoja. Jyväskylä: PS-kustannus, 107-122.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2003. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Ylijoki, O-H. & Aittola, H. 2005. Johdanto: hyvää akateemista työtä etsimässä. Teoksessa Aittola, H. & Ylijoki, O-H. (toim.) Tulosohjattua autonomiaa. Akateemisen työn muuttuvat käytännöt. Helsinki: Gaudeamus, 7-17.

Ylijoki, O-H. & Hakala, J. (2006) Tehokkuutta, arviointia ja markkinahenkeä. Teoksessa Kivimäki, S. & al. (toim.) Tilanteen taju. Opettaminen yliopistossa. Tampere: Vastapaino, 20-31.

LIITTEET

LIITE 1, s. 1 (1)

Haastattelurunko

1. Miten laitousyhdistyminen on opetuksen näkökulmasta mielestäsi toteutunut?
  - a. missä on onnistuttu / mennyt hyvin?
  - b. onko ollut ongelmia? ja jos on niin mitä, missä ja kuinka ratkaista?
2. Mitä mahdollisuuksia yhdistymiseen liittyy opetuksen näkökulmasta?
3. Mitä haasteita tai ongelmia yhdistymiseen liittyy tai voisi liittyä?
4. Mitä vaikutuksia arvelee yhdistymisellä olevan
  - a. opetuksen suunnitteluun?
  - b. opetuksen hallinnointiin ja tiedotukseen liittyen?
  - c. opetuksen käytäntöihin?
  - d. opetuksen sisältöihin?
5. Minkälaisia yhteistyökokemuksia on muiden oppiaineiden kanssa
  - a. opetussuunnittelutyöhön liittyen?
  - b. hallinnollisiin järjestelyihin ym. liittyen?
6. Mahdollisia kokemuksia oppiaineiden toimintakulttuureista ja niiden yhdistymisestä?
7. Minkälaisena näkee sijaintien ja tilajärjestelyjen merkityksen?

Opetuksen hallinnon ja tiedonkulun kaavio

